

Hogyan részesülhetnek a kedvezményezettek a személyi jövedelemadó 1 százalékából?

A személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint¹, külön törvényben² meghatározott módon és feltételekkel minden adófizetőnek minden évben lehetősége van arra, hogy az összevont adóalapjának a kedvezmények levonása után ténylegesen megfizetett adójából 1-1%-ot az általa meghatározott egy-egy kedvezményezett javára juttasson. Kedvezményezettet két csoportból lehet választani, de mindegyikből csak egyet-egyét, azaz sem az egyik, sem a másik 1% nem osztható meg, de nem is vonható össze.

1. A kedvezményezettek egyik csoportját társadalmi szervezetek, alapítványok, közalapítványok, színházak, múzeumok, felsőoktatási intézmények³ és más, a törvény által egyedileg felsorolt szervezetek alkotják.

Ide tartoznak:

- **társadalmi szervezetek⁴** (kivéve ebből a pártokat, a biztosító egyesületeket, továbbá a munkaadói és a munkavállalói érdekképviselőket), ha bírósági nyilvántartásba vételük a 2007. év előtt már jogerőre emelkedett feltéve, hogy alapszabályuk, alapító okiratuk szerint legalább a 2008. év első napjától ténylegesen és megszakítás nélkül a közhasznú szervezetekről szóló törvényben⁵ felsorolt közhasznú tevékenységet folytatnak;
- az **alapítványok**, ha a társadalmi szervezetekre is vonatkozó, az előző bekezdésben szereplő feltételeket teljesítik;
- **kiemelkedően közhasznú** alapítványok, társadalmi szervezetek, közalapítványok, feltéve, hogy a 2008. év előtt kiemelkedően közhasznú szervezetként jogerősen bírósági nyilvántartásba vették őket és 2008. év első napjától ténylegesen és megszakítás nélkül az említett törvényben felsorolt közcélú tevékenységet folytatnak.

Ugyancsak ebben a körben lehet rendelkező nyilatkozatot adni a törvényben felsorolt következő kedvezményezetteknek

- Magyar Tudományos Akadémia;
- Országos Tudományos Kutatási Alapprogram (OTKA);
- az országos közgyűjtemények⁶;
- a következőkben felsorolt intézmények:
 - Magyar Állami Operaház,
 - Magyar Országos Levéltár,
 - Országos Széchényi Könyvtár,

¹ A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 45. §.

² A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXXVI. törvény.

³ A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 1. számú mellékletében felsorolt szervezetek.

⁴ Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény szabályai szerint létrejött szervezet.

⁵ A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 26. § c) pontjában meghatározott tevékenységek, felsorolásukat lásd alább.

⁶ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 2. és 3. számú mellékletében felsorolt szervezetek.

- Magyar Nemzeti Filmarchívum,
- Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár;
- országos szakmúzeumok;
- az a könyvtári, levéltári, múzeumi, egyéb kulturális, illetve alkotó- és előadó-művészeti tevékenységet folytató szervezet, amely a rendelkező nyilatkozat évének első napja előtti három év valamelyikében a helyi önkormányzattól, az országos, illetve a helyi kisebbségi önkormányzattól vagy a központi költségvetéstől egyedi támogatásban részesült és nem tartozik az előző kategóriákba;
- a felsőoktatási intézmények.

A felsoroltak közül a társadalmi szervezetek, alapítványok és közalapítványok (közhasznú minősítésüktől függetlenül) akkor lehetnek kedvezményezettek, ha a székhelyük belföldön van, és a működésük magyarországi közösség, illetőleg a határon túli magyarság érdekében történik, és közülük is csak az, amely

- nem folytat közvetlen politikai tevékenységet, azaz nem végez pártpolitikai tevékenységet, nem állít sem országgyűlési, sem önkormányzati választáson jelöltet, pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt, továbbá a rendelkező nyilatkozat évét megelőző öt évben nem kötött párttal együttműködési megállapodást és nem állított párttal közös jelöltet országgyűlési, európai parlamenti vagy helyi önkormányzati választáson, és
- a rendelkezés évének augusztus 1. napja és a nyilatkozat időpontja között nem volt olyan lejárt esedékességű köztartozása, amelyre fizetési halasztást vagy részletfizetési kedvezményt nem kapott⁷, és
- alapszabálya, alapító okirata szerinti közhasznú tevékenységét 2008. január 1-jétől megszakítás nélkül ténylegesen folytatja, eleget téve minden rá vonatkozó jogszabályi rendelkezésnek, továbbá
- kiemelkedően közhasznú alapítvány, társadalmi szervezet esetében a tevékenységét állami szervvel vagy önkormányzattal a 2008. év előtt megkötött szerződés alapján végzi, és ezt a szerződés másolatával az adóhatóságnak igazolja.

A társadalmi szervezetek, alapítványok, közalapítványok kedvezményezhetősége szempontjából fontos, hogy milyen tevékenység minősül közhasznúnak. A közhasznú tevékenységek körébe a közhasznú szervezetekről szóló törvény szerint a következők tartoznak:

- egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, gyógyító, egészségügyi rehabilitációs tevékenység;
- szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása;
- tudományos tevékenység, kutatás;
- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés;
- kulturális tevékenység;
- kulturális örökség megóvása;
- műemlékvédelem;
- természetvédelem, állatvédelem;
- környezetvédelem;

⁷ E feltétel teljesítésétől az adóhatóság méltányosságából eltekinthet. A méltányosságra vonatkozó részletes szabályok e tájékoztató 3. fejezetében találhatóak.

- gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúsági érdekképviselés;
- hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése;
- emberi- és állampolgári jogok védelme;
- a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel, valamint a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység;
- sport, a munkaviszonyban és a polgári jogi jogviszony keretében megbízás alapján folytatott sporttevékenység kivételével;
- közrend- és közlekedésbiztonság védelme, önkéntes tűzoltás, mentés, katasztrófa-elhárítás;
- fogyasztóvédelem;
- rehabilitációs foglalkoztatás;
- munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése – ideértve a munkaerő-kölcsönzést is – és a kapcsolódó szolgáltatások;
- euroatlanti integráció elősegítése;
- közhasznú szervezetek számára biztosított, csak közhasznú szervezetek által igénybe vehető szolgáltatások;
- ár- és belvízvédelem ellátáshoz kapcsolódó tevékenység;
- a közforgalom számára megnyitott út, híd, alagút fejlesztéséhez, fenntartásához és üzemeltetéséhez kapcsolódó tevékenység;
- a bűnmegelőzés és az áldozatvédelem.

A kedvezményre igényt tartó, előzőekben említett szervezeteknek a rendelkező nyilatkozatok megszerzése érdekében közölniük kell az adószámukat azokkal az adózó polgárokkal, akiknek a rendelkező nyilatkozatára számítanak. Ez az eljárás alaki kötöttségek nélküli, megvalósítható személyes kapcsolatfelvétellel, szórólapokkal, egyéb - jogszabályba nem ütköző módon történő - figyelemfelhívással, hirdetéssel.

Megjegyzést érdemel, hogy azon szervezetek adószáma, melyek már a 2008-as rendelkező évben kedvezményezettek voltak, az APEH honlapján megtalálható, „Közlemény a 2008. rendelkező évi érvényes civil kedvezményezettekről” című tájékoztató anyagban is szerepel.

A támogatók toborzásához előzetes adóhatósági engedélyre nincs szükség, így az előzetes engedélykérések, a szórólapok véleményezésre történő megküldése szükségtelen időkiesést jelenthet.

2. Rendelkező nyilatkozat tehető a befizetett személyi jövedelemadó **másik 1%-áról a következők javára:**

- egyház, vallásfelekezet, vallási közösség⁸ (a továbbiakban együtt: egyház), ha azt az APEH a rendelkezés évének első napja előtt benyújtott kérelme alapján technikai számmal látta el (nem lehet kedvezményezett magának az egyháznak a szervezeti egysége, intézménye);

⁸ A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 8. §.

- az Országgyűlés által, a költségvetéséről szóló törvényben⁹ meghatározott legfeljebb két kiemelt előirányzat.

Ha valamely egyház igényt tart az 1%-os felajánlásokra és nem rendelkezik technikai számmal, annak megállapítását 2008. december 31-ig kérelmeznie kell(ett) az APEH-nál. Ehhez igazolnia kell, hogy a kérelem benyújtása előtt az illetékes bíróság jogerősen nyilvántartásba vette. (Megjegyzést érdemel, hogy azok az egyházak, melyek 2009-ben kérnek technikai számot, a nyilvántartásba vételüket nem kötelesek igazolni, mivel a szükséges információkat az adóhatóság közvetlenül a bíróságoktól szerzi be.) Amennyiben a technikai szám kiadását az APEH megtagadja, az egyház az erről szóló határozat bírósági felülvizsgálatát 15 napon belül kezdeményezheti. Az illetékes bíróság 15 napon belül lefolytatott nemperes eljárásban hozott határozatában hatályon kívül helyezheti az adóhatóság döntését. A bíróság határozata ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

A költségvetési törvényben meghatározott kiemelt előirányzat hivatalból kap technikai számot az APEH elnökétől.

A technikai számok megjelennek a Magyar Közlönyben, de azokat az adóbevallás útmutatója és az adóhatóság honlapja¹⁰ is tartalmazza.

3. Az 1. pontban meghatározott, úgynevezett civil kedvezményezettek a következő eljárás szerint kaphatják meg a javukra felajánlott összeget. Az adóhatóság a magánszemélyek nyilatkozatainak feldolgozása után legkésőbb 2009. szeptember 1-jéig értesíti az ebbe a kategóriába tartozó szervezetet a javára felajánlott összeg nagyságáról.¹¹ Azaz minden szervezet, melynek javára a magánszemélyek rendelkeztek, értesítést kap erről a tényről. Az adóhatóság az értesítéssel egyidejűleg felhívja a kedvezményezettet arra, hogy az értesítéstől számított 30 napon belül a törvényben meghatározott nyilatkozatokat az adóhatóság leveléhez mellékelt nyomtatványon (0937-es számú Adatlap) megtegye. A fenti 30 napos határidő elmulasztása esetén a kedvezményezett igazolási kérelmet terjeszthet elő.

Az adóhatóság az Adatlap, és az ahhoz csatolt, a törvényi feltételek meglétét igazoló dokumentumok alapján bírálja el azt, hogy a kedvezményezettet megilleti-e a javára felajánlott összeg. Az összeg elfogadása nem kötelező, ezért a kedvezményezettnek jogában áll azt visszautasítani. Az adóhatóság az Adatlap visszaküldésétől számított 30 napon belül, de legkésőbb a rendelkezés évének december 15. napjáig utalja át a kedvezményezettnek a magánszemélyek által rendelt összeget.

A törvényben meghatározott feltételek hiánya esetén az APEH ezt az igénybejelentővel határozatban közli. Ez ellen a határozat ellen bírósághoz lehet fordulni. A fellebbezésről a bíróság nemperes eljárásban 15 napon belül dönt. A bírói döntés természetesen mindkét félre nézve kötelező.

⁹ A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 31. §-a alapján a két előirányzat: a gyermekszegénység elleni program támogatása feladatai és a Nemzeti Tehetség Program feladatai.

¹⁰ www.afeh.hu

¹¹ Ez az összeg tovább nőhet akkor, ha a magánszemély önellenőrzése, illetve az adóhatósági ellenőrzés eredményeképpen a kedvezményezett részére rendelkező adózó fizetendő adója 2010. július 31-ig nő. A pótlólagos összeget az adóhatóság póttulajás formájában juttatja el a kedvezményezettnek.

Ha a kedvezményezett kizárólag a köztartozás hiányára vonatkozó feltétel teljesítésének elmaradása miatt nem jogosult az 1% összegére, kivételes méltányosságot érdemlő esetben az állami adóhatóság eltekinthet e feltétel meglététől, azaz a feltétel teljesítése hiányában is kiutalhatja a kedvezményezettnek a felajánlott összeget. Kivételes méltányosságot érdemel különösen az, ha a rendelkezett összeg átutalásának meghiúsulása a kedvezményezett alapvető céljának elérését súlyosan veszélyezteti, de természetesen az adóhatóság bármely más körülményt is vizsgálhat. A méltányosság gyakorlását nem kell külön eljárásban kérni, arról az adóhatóság az alapügy keretében, hivatalból dönt. Érdemes azonban arra ügyelni, hogy az 1% kiutalásának feltétele az, hogy a kedvezményezett a kiutalás időpontjában ne rendelkezzen köztartozással¹².

A 2. pontban felsorolt egyházi kedvezményezettekre a fenti eljárás nem vonatkozik.

4. Az adóhatóság az egyházakat és költségvetési előirányzatokat megillető összegekről 2009. szeptember 15-éig két országos napilapban és az internetes honlapján tájékoztatást tesz közzé. Az egyházak részére felajánlott összeget 2010. január 10-éig utalja át az Oktatási és Kulturális Minisztérium.

A kiemelt előirányzat javára tett nyilatkozatok alapján megállapított összeget a felhasználásában érintett fejezet 2010. évi költségvetése tartalmazza majd, amelyet pályázati kiírással lehet felhasználni.

5. Az állami adóhatóság 2009. december 31-ét követően az internetes honlapján tájékoztatást tesz közzé az egyes civil kedvezményezettek nevééről, adószámáról, székhelyéről, az egyes kedvezményezetteknek felajánlott összegéről és a rendelkezők számáról. Ugyancsak szerepel a tájékoztatásban az egyházi kedvezményezettek neve, technikai száma, székhelye, az egyes kedvezményezetteknek felajánlott összeg és a rendelkezők száma.

Ezen túl a kedvezményezettek az adóhatóságtól egyedi tájékoztatást is kérhetnek a javukra szóló érvényes és érvénytelen, valamint az el nem bíralt nyilatkozatok számáról, régiónkénti megoszlásáról, továbbá az érvénytelen nyilatkozatok érvénytelenségének okairól és azok arányáról.

Mivel a magánszemélyek rendelkező nyilatkozata adótitoknak minősül, így egyedi adatokat az adóhatóság kérelemre sem közöl a kedvezményezettel. Az "adományozók" kilétéről csak maguktól az adományozóktól szerezhethet tudomást az adott szervezet.

6. A magánszemély által juttatott pénzüsszeg olyan költségvetési támogatásnak minősül, amelynek igénylését és cél szerinti felhasználását az adózás rendjéről szóló törvényben¹³ foglaltak szerint az adóhatóság jogosult ellenőrizni. Amennyiben az ellenőrzés azt állapítja meg, hogy

¹² A bekezdésben leírtak a 2008. évben tett rendelkező nyilatkozatok esetében is irányadóak.

¹³ Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény.

- a támogatás igénylése jogszabálysértő volt, így például ha a kedvezményezett a 0937 számú Adatlapon valótlan tartalmú nyilatkozatot tett, vagy
- a közcélú tevékenység szerinti felhasználás nem valósult meg,

így a kedvezményezettnek az adóhatóság határozata alapján az átutalt összeget vissza kell fizetnie.

A civil kedvezményezett akkor használja fel a közcélú tevékenységének megfelelően az 1%-os összeget, ha

- az alapítvány, közalapítvány társadalmi szervezet az alapító okiratában, alapszabályában alaptevékenységként meghatározott közhasznú tevékenységre, illetve
- az 1. pontban felsorolt további szervezetek az alaptevékenységüként meghatározott közcélú, közérdekű, közhasznú tevékenység megvalósítására fordítják azt.

Lényeges arra is ügyelni, hogy a kedvezményezett a fenntartásával, működésével kapcsolatosan együttesen is csak az 1%-os összeg **30 százalékát** használhatja fel. Ebben a körben működési költségnek tekintendő a bérköltség, a székhely, működési hely fenntartásával és működtetésével kapcsolatos költségek, így elsősorban az ingatlan bérleti díja és a közműdíjak, továbbá a postaköltség, a telefon-, és internetszolgáltatás alapdíja. Költségvetési szervek esetében működési költségként a személyi juttatások, valamint a dologi kiadások vehetőek figyelembe.

7. A civil kedvezményezettnek a javára juttatott összeg cél szerinti felhasználásáról, vagy esetleges tartalékolásáról a nyilvánosság előtt kell számot adnia. 2008. január 1-jétől hatályban lévő fontos új szabály az, hogy a kedvezményezett a részére átutalt 1%-os összeg felhasználására vonatkozó adatokat **nem sajtóközlemény útján** teszi közzé. Ehelyett a kedvezményezett köteles a részére juttatott összeg felhasználására vonatkozó adatokat az átutalás követő év október 31-ig (tehát a 2008-ban átutalt összeg esetén 2009. október 31-éig, a 2009-ben átutalt összeg esetén pedig 2010. október 31-éig) az állami **adóhatóság részére, elektronikus formában, tehát az Ügyfélkapun keresztül**¹⁴ megküldeni. A közleményt az APEH által rendszeresített nyomtatványon kell benyújtani¹⁵.

A közleményben szerepelnie kell az 1%-os összeg felhasználására vonatkozó adatoknak, ezen belül a cél szerinti és működési költségeknek külön-külön és összegszerűen is. Szintén szerepelnie kell a felajánlott összeg esetleges – legfeljebb három évre történő – tartalékolására vonatkozó információknak is. A közlemény végén nagyobb terjedelmű szabadon gépelhető rész található, melyben az 1%-os összeg felhasználására vonatkozó részletes információk tüntetendők fel.

Az adóhatóság a közleményben szereplő adatokat átadja a Szociális és Munkaügyi Minisztérium részére, amely az adatokat a saját honlapján közzéteszi. Ezen túl azon

¹⁴ A www.magyarorszag.hu internetes honlapon keresztül.

¹⁵ A közlemény formája és adattartalma megismerhető a személyi jövedelemadó meghatározott részében az adózó rendelkezése szerint részesített kedvezményezetteknek átutalt összeg felhasználásáról szóló közlemény formai és tartalmi követelményeiről szóló 9/2008. (IV. 10.) PM-SZMM együttes rendelet mellékletéből.

szervezetek, amelyek saját internetes felülettel rendelkeznek, az átutalást követő év december 15-éig kötelesek a közleményt ezen a felületen is közzétenni azzal, hogy a közleményt 1 évig nem lehet onnan eltávolítani.

Amennyiben a kedvezményezett a közleményre vonatkozó szabályoknak nem tesz eleget, az adóhatóság határozattal – a határozat jogerőre emelkedésének évét követő évre – kizárja a szervezetet a kedvezményezettek köréből.